

DOM BOCIANA W KRZESKU

CENTRUM WIEDZY I DOŚWIADCZANIA

KONCEPCJA POWOŁANIA I DZIAŁANIA NOWEJ PLACÓWKI
NAUKOWO-KULTURALNEJ W GMINIE ZBUCZYN

2025

Spis treści

0. PREAMBUŁA

1. DIAGNOZA – KONTEKST CYWILIZACYJNY

- 1.1. Potrzeba odzyskania kontaktu z przyrodą i rozumienia przyrodniczych zjawisk
- 1.2. Potrzeba wzięcia za przyrodę odpowiedzialności
- 1.3 Potrzeba odzyskiwania duchowej równowagi w świecie nadmiaru bodźców
- 1.4 Potrzeba budowania dialogu międzykulturowego w świecie, który się globalizuje

2. GMINA ZBUCZYN I JEJ POTENCJAŁ W KONTEKŚCIE WYZWAŃ WSPÓŁCZESNOŚCI

- 2.1 Środowisko przyrodnicze
- 2.2 Bocian biały – gość oczekiwany.
Ambasador przyrody i kultury.
- 2.3 Energie społeczne

3. DOM BOCIANA W KRZESKU – CENTRUM WIEDZY I DOŚWIADCZANIA. ODPOWIEDŹ NA WYZWANIA WSPÓŁCZESNOŚCI

- 3.1 Misja przedsięwzięcia
- 3.2 Pola działania
 - 3.2.1 Działalność naukowa
 - 3.2.2 Działalność edukacyjna i kulturotwórcza
- A. Działalność wystawiennicza
- B. Interdyscyplinarna edukacja ekologiczna przez doświadczenie:
od wiedzy po praktykę

3.2.3 Pobyty studyjne – badawcze, eksperckie, twórcze

A. Nauki przyrodnicze – cele pobytów studyjnych

B. Nauki społeczne – cele pobytów studyjnych

C. Sztuka – cele pobytów studyjnych

3.2.4 Publikacje naukowe i popularyzatorskie

3.2.5 Inicjatywy na rzecz wyważonego rozwoju

3.2.6 Współpraca z lokalnością

4. ADRESATKI / ADRESACI

4.1 Społeczność lokalna

4.2 Goście

4.3 Przyrodznawcy, socjolodzy, antropolodzy

4.4 Nauczyciele, edukatorzy, terapeuci

4.5 Twórcy z dziedziny literatury, sztuk wizualnych, teatru

4.6 Decydenci, w szczególności samorządowcy

4.7 Przedstawiciele mediów

5. ORGANIZACJA I MODEL ZARZĄDZANIA PLACÓWKĄ

5.1 Forma prawna i model zarządzania

5.2 Struktura organizacyjna i zespół

5.3 Współpraca z partnerami zewnętrznymi

5.4 Kluczowe założenia modelu zarządzania

6. SIEDZIBA I JEJ FUNKCJONALNOŚCI

6.1 Lokalizacja i architektura budynków

6.2 Funkcje budynków

6.3 Otoczenie – szczegóły

6.4 Infrastruktura

7. PROMOCJA I MARKETING

7.1 Identyfikacja wizualna i jej umiejscowienie

7.2 Strategie promocji i komunikacji

7.3 Współpraca z mediami

7.4 Kampanie społeczne i edukacyjne

7.5 Skale promocji

8. MODEL FINANSOWANIA I SPOSOBY POZYSKIWANIA FUNDUSZY

9. PLAN DŁUGOTERMINOWY

9.1 Wizja rozwoju DOMU BOCIANA W KRZESKU na najbliższą dekadę

9.2 Cele strategiczne i ich realizacja

9.3 Monitorowanie i ewaluacja działań DOMU BOCIANA W KRZESKU

9.4 Rozbudowa lub adaptacja nowych przestrzeni

10. KLUCZOWE WNIOSKI

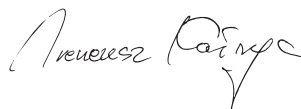
PREAMBUŁA

Świadomi wyjątkowości walorów przyrodniczych gminy Zbuczyn, czerpiąc z energii oddolnych oraz długiej i żywej tradycji troski o przyrodę, w tym o bociana białego, postanawiamy podjąć wspólne działania na rzecz powołania instytucji pod nazwą DOM BOCIANA W KRZESKU – unikatowej, społecznej oraz interdyscyplinarnej placówki umiejscowionej na terenie gminy Zbuczyn.

Pragniemy stworzyć miejsce, w którym nauka spotka się z pasją, a wiedza przekształci się w pozytywne działania. DOM BOCIANA W KRZESKU łączyć będzie edukację, badania, aktywności kulturalne, twórczość inspirowaną przyrodą oraz zaangażowanie społeczne otwarte na współpracę z ludźmi różnych kultur.

Tu każda osoba będzie oczekiwana i przyjmowana tak, aby od początku czuła się u siebie. Zaprosimy ją do własnych odkryć oraz przeżyć, na które będziemy uważni, gdyż DOM BOCIANA W KRZESKU to także przestrzeń rozmowy, spotkania, współtworzenia, nowego spojrzenia na rzeczywistość indywidualnie i wspólnie.

Wierzimy, że inicjatywa przyczyni się do rozwoju gminy Zbuczyn, umacniając jej pozycję jako przestrzeni przyjaznej środowisku, mieszkańcom oraz wszystkim, którzy zechcą doświadczyć tu w sposób wyjątkowy kontaktu z przyrodą. W szerokiej perspektywie będzie sprzyjać kształtowaniu lepszego świata – w duchu współodpowiedzialności za jego przyszłość, wyważony rozwój i dobro zarówno własne, jak i przyszłych pokoleń.

dr Ireneusz Kaługa

Grupa EkoLogiczna

Hubert Pasiak

Wójt Gminy Zbuczyn

1. KONTEKST CYWILIZACYJNY – DIAGNOZA

Siedzący tryb życia, malejący kontakt z rzeczywistością namacalną, zatapianie się w świecie wirtualnym, konsumpcjonizm drenujący środki i czas, rabunkowa gospodarka zasobami Ziemi skutkująca zaburzeniem cykli klimatycznych – oto negatywne przeobrażenia, jakich doświadcza współczesny człowiek. Mają one wymiar cywilizacyjny i globalny, dotyczą ludzi w każdej lokalności i wpływają na środowisko w każdym miejscu planety.

Powstrzymanie tych zmian i odnalezienie ścieżki pozytywnego rozwoju wymagają wysiłku osób, grup, środowisk i społeczeństw świadomych stanu rzeczy. Cztery wyzwania wydają się dziś kluczowe – odzyskanie kontaktu z przyrodą, przyjęcie konkretnej za nią odpowiedzialności, odzyskiwanie duchowej równowagi i budowanie porozumienia między kulturami.

1.1 POTRZEBA ODZYSKANIA KONTAKTU Z PRZYRODĄ I ROZUMIENIA PRZYRODNICZYCH ZJAWISK

W ciągu ostatnich dwustu lat człowiek, zafascynowany postępem technologicznym i technicznym, niepostrzeżenie pozbawił sam siebie relacji ze środowiskiem naturalnym, wpadając w złudne poczucie niezależności od przyrody. Jednym z licznych dowodów współczesnego ignorowania praw przyrody jest gospodarka wodna.

Stosowanie w niespotykanej dotąd skali powierzchni nieprzepuszczalnych w przestrzeniach publicznych, pomimo oczywistego, wydawałoby się, faktu, iż podczas ulewnych deszczy beton i kostka brukowa nie wchłaniają wody, skutkuje rwącymi potokami o niszczycielskiej sile podczas obfitych opadów. Za betonozę płacimy osobno w lecie, kiedy nieoddychające przestrzenie wytwarzają „efekt patelni”. Dlaczego pęd w stronę utwardzania powierzchni przy jednoczesnym rugowaniu drzew i zieleni stał się wyznacznikiem postępu? Dlaczego zarówno argumenty naukowe, jak i zdrowy rozsądek, zdają się nie mieć wpływu na dalekosiężne decyzje?

Nie słucha się przyrodników i hydrologów w kwestii strategicznej prewencji przeciwpowodziowej. W lasach górskich dominuje od lat monokultura świerkowa, co wręcz przyspiesza spływ wody opadowej. Rozwiązanie na czas opadów widzi się w zbiornikach retencyjnych, tymczasem same one nie są w stanie przechwycić nadmiaru wód. Nie przykładają się wagi do systemów retencji naturalnej (zalesiania, utrzymywania / tworzenia mokradeł, łąk itd.). A przecież – nauka udowodniła to już dawno – właśnie retencja naturalna spowalnia gwałtowność wód opadowych, ogranicza wylewy, czy wręcz zatrzymuje wody opadowe.

1.2 POTRZEBA WZIĘCIA ZA PRZYRODĘ ODPOWIEDZIALNOŚCI

Czas zacząć uczyć się odpowiedzialności za przyrodę i brać ją pod uwagę we wszelkich ludzkich działaniach. W budowaniu świadomości ekologicznej istotna jest rola nauki, w tym przystępne komunikowanie przez nią danych. Nie do przecenienia jest edukacja – na tym polu rozgrywa się zarówno obecna, jak i przyszła wrażliwość na środowisko naturalne. Równie cenne są działania oddolne – energie społeczne zaangażowane w konstruktywne działania, często powstrzymujące decydentów przed podejmowaniem błędnych decyzji.

1.3 POTRZEBA ODZYSKIWANIA DUCHOWEJ RÓWNOWAGI W ŚWIECIE NADMIARU BODŹCÓW

Żyjemy dziś pod nieustanną presją różnorodnych bodźców. Zresztą chętnie im się poddajemy – czerpiemy pełnymi garściami z internetowych portali, mediów społecznościowych, reklam, stając się z wolna ofiarami medialnego szumu. W konsekwencji doznajemy strukturalnych rozproszeń, które medycyna zakwalifikowała już jako jednostki chorobowe. Nasz świat przeniknięty jest także wszechobecną presją zysku i oczekiwaniem efektywności. Poddawanie ciągłej optymalizacji wszelkiego działania prowadzi do absurdów tak w planowaniu, jak i w ocenianiu pracy. Napinają się grafiki, zanika czas wolny, zanikają relacje, a odpoczynek staje się wyrzutem sumienia. Zjawiska te rodzą przesilenia na płaszczyźnie zdrowia fizycznego, psychicznego i duchowego. Tym pilniejsza staje się umiejętność dystansowania się od codziennych presji i zatrzymania, aby powrócić do siebie, odzyskać swoją sprawczość, wolność, bezinteresowność.

1.4 POTRZEBA BUDOWANIA DIALOGU MIĘDZYKULTUROWEGO W ŚWIECIE, KTÓRY SIĘ GLOBALIZUJE

Każda osoba rozwija się w relacji do drugich. „Nikt nie jest samotną wyspą” (T. Merton). Jednocześnie kiedy drugi jest znacząco Inny, mówi odmiennym językiem, inaczej żyje, wyznaje inne wartości, w kontakcie z nim pojawia się niepewność, niechęć czy negatywne o nim wyobrażenie. Tymczasem zapominamy, że także my jesteśmy dla drugich Inni. Rzecz w tym, aby chcieć poznać powody różnic, samemu umieć przedstawić swój sposób myślenia, słuchać i odczarować podświadome przesady. Jeśli to możliwe, podjąć z tym Innym wspólne dzieło. Możliwe jest bowiem współdziałanie nie tylko pomimo różnic, ale dzięki różnicom. Współpraca taka jest możliwa w małych, jak i dużych sprawach, niezależnie od wielkości społeczności czy dzielących ich odległości.

NA ZBUCZYN I JEJ POTENCJAŁ W KONTEKŚCIE WYZWAŃ WSPÓŁCZESNOŚCI

Gmina Zbuczyn, położona w powiecie siedleckim, posiada wyjątkowe zasoby pozwalające wypracować aktywną i oryginalną odpowiedź na przywołane wyżej wyzwania współczesności.

2.1 ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Malownicze łąki i lasy, szpalery drzew, świeże powietrze, położenie w dolinie rzeki Liwiec (dopływu Bugu) ze zróżnicowanym krajobrazem i cennymi ekosystemami – oto, co ściąga w zbuczyńskie okolice pasjonatów przyrody. Tworzą oni aktywne środowisko edukacyjne i turystyczne. Bogate żerowiska położone w dolinie Liwca przyciągają z kolei bociana białego. W latach 2023-2024 na terenie gminy zidentyfikowano od 105 do 115 czynnych gniazd bocianich, co stanowi ponad 20% populacji powiatowej, obejmującej 620 par. Równie ważny jest fakt, że na tych samych terenach osiedliły się rzadkie gatunki ptaków, takie jak ptaki siewkowe (czajki, krwawodzioby) oraz rośliny takie jak storczyki.

2.2 BOCIAN BIAŁY – GOŚĆ OCZEKIWANY. AMBASADOR PRZYRODY I KULTURY

Bociany białe gniazdujące w powiecie siedleckim (w tym na terenie gm. Zbuczyn) należą do populacji wschodniej. Zimują w Sudanie, Czadzie, Tanzanii, Zambii, a nawet w RPA. W drodze na zimowisko przemierzają około 6500 kilometrów, przelatując nad terytoriami Ukrainy, Rumunii, Bułgarii, Turcji, Syrii, Libanu, Izraela i Egiptu. W roku 2024 odbył się 8. Międzynarodowy Spis Bociana Białego. Wykazano, że na terenie powiatu siedleckiego gnieździ się jedna z liczniejszych w województwie mazowieckim (38 powiatów i 314 gmin) populacja bocianów, licząca wspomniane wyżej 620 par (liczba par na terenie powiatu w ciągu ostatnich 10 lat wzrosła o 25%). Świadczy to o wyjątkowym znaczeniu powiatu i nakłada szczególną odpowiedzialność za ochronę tego gatunku.

Bocian biały, znany w większości krajów Europy, to nie tylko piękny ptak, ale również bogaty symbol. Jako gatunek o globalnym zasięgu migracji łączy ludzi z różnych kultur i kontynentów. Jego szlaki migracyjne, prowadzące z Afryki do Europy i z powrotem, przebiegają przez wiele krajów, tworząc sieć powiązań między różnymi społecznościami.

Ten niezwykle ptak jest zatem impulsem do dialogu międzykulturowego opartego na wspólnym celu – ochronie przyrody. Projekty międzynarodowe prowadzone przez Grupę EkoLogiczną, w których partnerem jest gmina oraz szkoły z Libanu i Ukrainy, dowodzą, że bocian biały może być inspiracją do współpracy na rzecz wyważonego rozwoju. Również lokalne inicjatywy edukacyjne, realizowane na terenie powiatu siedleckiego, przyczyniają się do kształtowania

postaw proekologicznych wśród mieszkanki i mieszkańców i podkreślają symboliczne znaczenie bociana dla regionu.

DLACZEGO BOCIAN BIAŁY JEST TAK WYJĄTKOWY?

- jest ambasadorem ponad granicami – szlaki migracji bociana łączą kontynenty i kultury;
- jest symbolem nadziei – powrót bocianów na wiosnę jest od wieków postrzegany jako zwiastun lepszych czasów;
- stanowi inspirację do działania – motywuje do podejmowania aktywności na rzecz wyważonego rozwoju;
- łączy ludzi – zarówno lokalne inicjatywy, jak i projekty międzynarodowe dowodzą, że bocian może być katalizatorem współpracy międzykulturowej.

Dla gminy Zbuczyn bocian biały stanowi ważny element dziedzictwa naturalnego i kulturowego. Jego liczebność na terenie powiatu siedleckiego jest powodem do dumy i zobowiązuje do podejmowania działań na rzecz ochrony zarówno jego samego, jak i bocianiego środowiska, a wraz z nim ochrony innych rzadkich gatunków.

2.3 ENERGIE SPOŁECZNE

Wieloletnie badania naukowe prowadzone na terenie gminy, skupione na życiu bociana białego, a także zaangażowanie samorządu gminy Zbuczyn w ochronę przyrody, kultury i wartości społecznych zaowocowały silnym potencjałem energetycznym społeczności lokalnej. To właśnie mieszkańcy gminy, zdeterminowani działaniami na rzecz ochrony przyrody, stanowią klucz do sukcesu przedsięwzięć ekologicznych. Akcje takie jak obrączkowanie bocianów, przyciągające nawet 1500 dzieci rocznie, Rajd Rowerowy Szlakiem Bocianich Gniazd czy lekcje ornitologiczne prowadzone w szkołach są najlepszym dowodem na to, że działania proekologiczne cieszą się ogromnym poparciem społecznym i wychowują kolejne pokolenia w duchu szacunku dla środowiska.

Współpraca z wolontariuszami i organizacjami pozarządowymi pozwala na jeszcze szersze zaangażowanie społeczne w projekty ekologiczne, co jest niezbędne do realizacji długofalowych celów ochronnych i edukacyjnych. Diagnoza społeczna przeprowadzona w ramach przygotowania Strategii Rozwoju Gminy Zbuczyn na lata 2024–2034 potwierdza wyjątkowo wysoki poziom samoorganizacji społecznej. To właśnie te cechy czynią gminę Zbuczyn wyjątkowym obszarem, gdzie mieszkańcy chętnie podejmują wspólne działania na rzecz dobra wspólnego.

“Energia społeczna czyniąc dobro, czyni nas samych dobrymi” (J. Hausner).

3. DOM BOCIANA W KRZESKU – CENTRUM WIEDZY I DOŚWIADCZANIA. ODPOWIEDŹ NA WYZWANIA WSPÓŁCZESNOŚCI.

Gmina Zbuczyn posiada wyjątkowy mandat do opracowania i realizacji długofalowego programu, który powiąże wartości przyrodnicze, ekologiczne, kulturowe oraz lokalne energie. Planowany DOM BOCIANA W KRZESKU – Centrum Wiedzy i Doświadczenia odegra wielorakie role, łącząc miejsce badań, edukacji, wymiany wiedzy i doświadczeń, twórczości, spotkań, interdyscyplinarnych projektów oraz szeroko pojętego życia miejscowej ludności. W ten sposób DOM BOCIANA W KRZESKU przyczyni się również do dalszego rozwoju gminy Zbuczyn, umacniając jej pozycję jako ośrodka przyjaznego środowisku i mieszkańcom.

3.1 MISJA PRZEDSIĘWZIĘCIA

DOM BOCIANA W KRZESKU – Centrum Wiedzy i Doświadczenia to unikatowa, społeczna, interdyscyplinarna placówka umiejscowiona w sercu jednego z najbogatszych siedlisk bociana białego na Mazowszu – gminie Zbuczyn. Misją Domu jest praca na rzecz ochrony przyrody, budowania świadomości ekologicznej, dialogu międzykulturowego oraz wyważonego rozwoju. To miejsce, w którym nauka spotyka się z pasją, a wiedza przekształca się w pozytywne działanie. Łączy badania, edukację, twórczość inspirowaną przyrodą oraz zaangażowanie społeczne. Zaprasza więc wszystkich, którzy chcą odkrywać tajemnice przyrody, przyczyniać się do ratowania planety i współpracować w tym dziele z ludźmi różnych kultur.

3.2 POLA DZIAŁANIA

3.2.1 DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

Na płaszczyźnie naukowej celem placówki będzie lepsze poznanie i zrozumienie potrzeb bociana białego, aby tym skuteczniej go chronić. Działalność naukowa obejmie badania, aktywności lokalne, współpracę międzynarodową oraz publikacje. Istotnymi komponentami będą tu w szczególności:

- monitoring migracji – dzięki nowoczesnym technologiom, takim jak nadajniki satelitarne i geolokatory, śledzone będą trasy przelotów bocianów, analizowane ich miejsca postoju i zimowiska. Zebrane dane pozwolą lepiej zrozumieć, jakie czynniki wpływają na przebieg migracji i jakie zagrożenia czyhają na ptaki podczas ich długiej podróży;
- obrączkowanie – kontynuacja wieloletniego programu obrączkowania bocianów, który od 2010 r. pozwala zbierać na terenie gminy unikalne dane o długości życia, sukcesie lęgowym oraz wzorcach migracji poszczególnych osobników;

- badania genetyczne – przedsięwzięcia, które umożliwiają określenie stopnia zróżnicowania genetycznego populacji bocianów oraz identyfikację potencjalnych zagrożeń;
- analiza danych – opracowywanie i analizowanie zebranego materiału, z wykorzystaniem zaawansowanych narzędzi statystycznych. Wyniki badań publikowane będą w renomowanych czasopismach naukowych;
- innowacje technologiczne – poszukiwanie rozwiązań, które pozwolą jeszcze dokładniej śledzić życie bocianów i lepiej je chronić.

Odnosnie do innowacji technologicznych chodzi w szczególności o:

- opracowanie nowych typów nadajników – stworzenie mniejszych, lżejszych i bardziej energooszczędnych urządzeń, które nie będą obciążać ptaków;
- udoskonalenie oprogramowania do analizy danych – tworzenie bardziej zaawansowanych narzędzi do analizy danych z nadajników, aby wyciągać coraz bardziej szczegółowe wnioski z zachowań bocianów;
- badanie możliwości wykorzystania sztucznej inteligencji do automatycznego rozpoznawania bocianów na zdjęciach i filmach, co znacznie przyspieszy proces analizy danych;
- współpracę z uczelniami i ośrodkami badawczymi w Polsce i za granicą, co pozwoli na:
 - wymianę wiedzy i doświadczeń, rozwijanie metod badawczych i poszerzanie horyzontów;
 - wspólne projekty badawcze angażujące specjalistów z różnych dziedzin;
 - wdrażanie innowacji i najnowszych technologii (np. dronów wyposażonych w kamery termowizyjne czy analiz danych satelitarnych).
- azyl dla bocianów – stworzenie w otoczeniu DOMU BOCIANA przestrzeni, do której będą trafiać ptaki ranne lub chore (dzięki profesjonalnej opiece weterynaryjnej i rehabilitacji wiele z nich będzie mogło powrócić do zdrowia i na wolność);
- ochrona siedlisk – aktywne działania na rzecz ochrony i poprawy jakości siedlisk bocianów, w szczególności poprzez promowanie i realizowanie na wybranych, najcenniejszych obszarach ekstensywnego rolnictwa, programów rolno-środowiskowo-klimatycznych, wspierających wypas zwierząt oraz opóźnione terminy koszenia łąk sprzyjające podnoszeniu różnorodności gatunkowej zwierząt stanowiących pokarm bociana.

3.2.2 DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA I KULTUROTWÓRCZA

Na płaszczyźnie edukacyjno-kulturotwórczej DOM BOCIANA W KRZESKU będzie proponował różnorodne aktywności pozwalające lepiej rozumieć świat przyrody oraz uwrażliwiające na podejmowanie zań odpowiedzialności.

A. DZIAŁALNOŚĆ WYSTAWIENNICZA

Działania wystawiennicze przybliżać będą w szczególności:

- świat widziany z punktu widzenia bociana białego oraz innych zwierząt;
- reguły rządzące światem przyrody;
- ludzi poświęcających swój czas i energię dla ratowania przyrody, w tym zaangażowane osoby z gminy Zbuczyn;
- inspiracyjną siłę symboliki bociana wpisaną w dzieła kultury;
- odpowiedzialność człowieka wobec przyrody, przedstawianą rzeczowo i radośnie;
- kultury krajów, z którymi związane jest życie bociana;
- zgłębianie wielokierunkowej problematyki DOMU BOCIANA oraz tematów, jakie podpowie życie.

FORMY PODAWCZE OBEJMAJĄ:

- wystawy stałe i wystawy czasowe, pogłębiające przywołane wyżej tematy, przy czym wystawa stała winna zawsze łączyć wymiar lokalny i globalny;
- wystawy pokonkursowe i poplenerowe, prezentujące obrazy, rysunki, grafiki, dokumenty, wideo-arty, instalacje, performanse, sztukę interaktywną, animacje, sztukę nowych mediów, rzeźby i inne;
- ekspozycje objazdowe, realizowane we współpracy z podmiotami zewnętrznymi (muzea, domy kultury, biblioteki, świetlice szkolne, domy seniora, szpitale, kawiarnie, organizacje pozarządowe), a także ekspozycje w przestrzeni publicznej (parki, place, ulice itp.). Ich celem będzie popularyzacja oraz zwiększenie oddziaływania DOMU BOCIANA, a także dbałość o kulturową tożsamość regionalną;
- wystawy (spacery) wirtualne dostępne poprzez Internet. Punktem stałym będzie możliwość śledzenia życia bocianów tak *in situ*, jak i podczas ich wędrówek.

Wystawy stanowić będą element oferty turystycznej oraz działań edukacyjnych (przestrzenie wystawowe będą przystosowane do zajęć na miejscu). Spełniać będą najwyższe standardy merytoryczno-ekspozycyjne, takie jak dostępność dla osób z różnymi niepełnosprawnościami, staranny dobór obiektów, profesjonalizm

treści, zróżnicowanie form podawczych, możliwość aktywnego włączenia się i kształtowania osobistego odbioru, klarowność, przyjazność przestrzeni, roztropność w dawkowaniu bodźców, w tym bodźców elektronicznych – DOM BOCIANA W KRZESKU z definicji będzie chronić od nadmiaru impulsów właściwych współczesnej codzienności i służyć odzyskiwaniu umiejętności skupienia oraz równowagi ducha.

B. INTERDYSCYPLINARNA EDUKACJA EKOLOGICZNA PRZEZ DOŚWIADCZANIE

Doświadczenie przyrody umożliwia stopniowe budowanie własnej relacji do natury i odświeża spojrzenie na naturalne otoczenie. Poznanie życia i migracji bociana białego stanowić będzie doskonały punkt wyjścia do wzbogacenia wiedzy o tym ptaku, o środowiskach, w jakich funkcjonuje, a także do wychwycenia tropów kulturowych, na jakie bocian, jak i sam kontakt z przyrodą, naprowadzają.

Kilka pól jawi się tu jako szczególnie interesujące:

- ćwiczenie równowagi ducha – przebywanie na łonie natury wycisza, wyostreza uwagę na niepozorne, a istotne zjawiska w świecie organicznym, sprzyja równowadze wewnętrznej. Edukacja w tym kierunku może przyjąć szerokie perspektywy, od nabywania umiejętności rozpoznawania fauny i flory (np. gatunków ptaków po ich śpiewie, sylwetce i charakterystycznym locie, czy gatunków drzew po listowiu i korze), po nabywanie umiejętności przebywania w ciszy;
- ćwiczenia w poznawaniu klimatu – zmiany w życiu bociana białego prowadzą do pytań o ich powody. Prowadzi to wprost do zmian klimatycznych, ich przyczyn oraz skutków zarówno na poziomie lokalnym, jak i globalnym. Dlaczego, na przykład, pustynnieją coraz to nowe obszary na kuli ziemskiej, zmuszając bociana do wydłużenia tras przelotu, co staje się niebezpieczne dla osobników młodych. Edukacja w tym kierunku wypracuje interesujące i atrakcyjne formy poznawczo-refleksyjne, oparte na rzetelnych danych;
- dialog z Innym – migracje bociana białego odbywają się na rozległych geograficznie trasach – od Europy, przez Bliski Wschód, po Afrykę. Inspirują do pytań o obecność tego ptaka w różnych kulturach. Jest to żyzny grunt dla poznawania zróżnicowanego świata. W tym zakresie ważne są już istniejące kontakty międzynarodowe, szczególnie trwająca od 2014 r. współpraca z Libanem.

Także na tym polu edukacja winna przyjąć szerokie perspektywy, zgłębiając przykładowo takie pytania, jak:

- Skąd ludzie dowiadawali się o innych ludach, żyjących w dużej odległości? (Rola szlaków handlowych, np. szlak jedwabny, bursztynowy, w pozyskiwaniu wiedzy o świecie). Skąd my czerpiemy wiedzę o Innym? (Wiarygodność źródeł, wpływ stereotypów itd.);

- Skąd, dokąd i dlaczego ludzie migrowali i wciąż migrują? Historyczne i współczesne drogi migracji ludności, ich przyczyny oraz refleksja, na ile potrafimy je dziś rozpoznać, zrozumieć i wyjść naprzeciw;
- Jak przebiega międzyludzki (międzynarodowy) transfer wiedzy, umiejętności, obyczajów, rzeczy, zapożyczeń? Przekazy w środowisku ptaków. Przekazy w środowisku ludzi (np. uświadomienie sobie, z jak odległych kultur i dalekich „technologii” pochodzą rzeczy, którymi się posługujemy). Co człowiek zaobserwował u ptaków i przejął dla siebie?
- Przez jakie kultury wędruje bocian biały i jak jest przyjmowany?
- W jaki sposób funkcjonuje bocian biały w kulturze polskiej i kulturach krajów, nad którymi wędruje (w filmach, literaturze, przysłowiach)?
- Jakie znaczenie ma bocian jako metafora kultury (nawigator, wędrowiec, podróżnik, umiejętnie adaptujący się do warunków...)?

Stąd można wyjść do przekładu z języka obcego, orientacji w geografii współczesnego świata, oprowadzania po innych kulturach, treningu dobrej rozmowy...

Interdyscyplinarna edukacja ekologiczna przez doświadczanie wykorzystywać będzie zarówno DOM BOCIANA W KRZESKU, plenery, jak i środowiska poza siedzibą. Zestawy zajęć będą dostosowane do różnych poziomów wiekowych, pozwalając zdobyć wiedzę ornitologiczną, przyrodniczą i ekologiczną w sposób ciekawy i angażujący. Formy działań edukacyjnych będą zróżnicowane: od interaktywnych warsztatów, budowania budek lęgowych, przez wykłady, seanse filmowe, po wycieczki w teren i obserwacje przyrodnicze.

Oferty będą dostosowane zarówno do osób indywidualnych, jak i grup zorganizowanych. Powstanie oferta warsztatów dla nauczycieli, wyposażająca ich w narzędzia do prowadzenia zajęć o tematyce ornitologicznej i przyrodniczej. Będą one realizowane zarówno w DOMU BOCIANA, jak i poza siedzibą.

Planowana jest Biblioteka Bociana, czyli przestrzeń poświęcona szeroko rozumianym inspiracjom literackim oraz literaturze naukowej poruszającej temat przewodni DOMU BOCIANA. W atrakcyjnej aranżacji dostępne będą w niej książki, reprinty, ilustracje, czy publikacje w formie multimedialnej z wykorzystaniem najnowszych technologii.

3.2.3 POBYTY STUDYJNE – BADAWCZE, EKSPERCKIE, TWÓRCZE

DOM BOCIANA W KRZESKU będzie oferował unikalną możliwość bezpośredniego uczestnictwa w badaniach nad bocianem białym. Zapraszani będą: naukowcy, doktoranci, studenci, twórcy oraz pasjonaci przyrody, pragnący zgłębiać tajniki życia tych niezwykłych ptaków. Planuje się, że pobyty realizowane będą w następujących obszarach tematycznych:

A. NAUKI PRZYRODNICZE – CELE POBYTÓW STUDYJNYCH:

- rozwój wiedzy o bocianach – uczestnicy będą mieli okazję zdobyć praktyczną wiedzę na temat metod badawczych stosowanych w ornitologii oraz prowadzić badania (monitoring gniazd, obrączkowanie piskląt, zbieranie próbek do analiz genetycznych, analiza wpływu czynników środowiskowych na rozmieszczenie i liczebność bocianów, ocena jakości siedlisk lęgowych i zimowisk, opracowywanie zaleceń dotyczących ochrony siedlisk oraz gniazd);
- współpraca międzynarodowa – pobyty studyjne to doskonała okazja do nawiązania kontaktów z naukowcami innych krajów oraz do wymiany doświadczeń. Gmina już teraz uczestniczy w projektach współpracy międzynarodowej, w których zaangażowani są naukowcy z Hiszpanii, Ukrainy, Libanu, Turcji, Niemiec, Słowacji, Czech, Egiptu oraz Izraela.

Szczególną wartością współpracy międzynarodowej będą wspólne projekty badawcze, jak:

- publikacje, które przyczynią się do rozwoju wiedzy o bocianach;
- monitoring migracji:
 - analiza danych z nadajników satelitarnych i geolokatorów – śledzenie tras przelotów, miejsc postoju i zimowisk;
 - badanie wpływu zmian klimatu na trasy migracji bocianów;
 - ocena zagrożeń na trasach przelotów.
- wykorzystywanie technologii:
 - nadajniki GPS/GSM – dzięki nim możemy śledzić w czasie rzeczywistym trasy przelotów bocianów;
 - kamery live – umożliwiają transmisję na żywo obrazu z gniazda bocianiego, co pozwala na szerokie udostępnienie wyników badań;
 - drony – służą monitorowaniu dużych obszarów, trudno dostępnych miejsc oraz do wykonywania zdjęć i filmów;
 - fotopułapki – służą dokumentowaniu zachowań w gniazdach czy na żerowiskach.

KORZYŚCI Z UCZESTNICTWA W POBYTACH STUDYJNYCH Z ZAKRESU NAUK PRZYRODNICZYCH:

- zdobycie unikalnej wiedzy na temat najnowszych metod badawczych stosowanych w ornitologii;
- rozwój umiejętności praktycznych poprzez możliwość samodzielnego prowadzenia badań terenowych i analizy danych;
- nawiązanie kontaktów naukowych z naukowcami z różnych krajów;
- wkład w ochronę bocianów.

B. NAUKI SPOŁECZNE – CELE POBYTÓW STUDYJNYCH:

Pobyty studyjne w zakresie nauk społecznych pozwolą lepiej zrozumieć złożone relacje między człowiekiem a przyrodą, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu działań ochronnych na społeczności lokalne. Ich celem będzie:

- badanie relacji człowiek – przyroda; zrozumienie, w jaki sposób lokalne społeczności postrzegają bociany oraz jak obecność tych ptaków wpływa na tożsamość i kulturę mieszkańców;
- analiza wpływu działań ochronnych na społeczności i ocena, w jakim stopniu działania te przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców;
- budowanie świadomości ekologicznej; rozwijanie programów edukacyjnych promujących aktywne uczestnictwo mieszkańców w ochronie przyrody;
- wzmocnienie więzi społecznych; stwarzanie pola wymiany wiedzy i doświadczeń między różnymi grupami społecznymi.

TEMATYKA BADAŃ:

- Antropologia kulturowa:
 - analiza tradycyjnych wierzeń i praktyk związanych z bocianem białym;
 - badanie wpływu zmian środowiskowych na życie codzienne i kulturę lokalnych społeczności;
 - dokumentacja lokalnych opowieści i legend związanych z bocianem.
- Socjologia środowiska:
 - badanie struktur społecznych i relacji społecznych w kontekście ochrony bocianów;
 - analiza procesów decyzyjnych związanych z ochroną przyrody;
 - ocena efektywności różnych form partycypacji społecznej w działaniach ochronnych.

- Animacja kulturowa:
 - opracowywanie programów edukacyjnych i warsztatowych promujących aktywne uczestnictwo mieszkańców w ochronie bocianów;
 - organizacja wydarzeń kulturalnych takich jak festiwale, wystawy i koncerty, mających na celu zwiększenie świadomości ekologicznej.

METODY BADAWCZE:

- wywiady indywidualne i grupowe z mieszkańcami, rolnikami, przedstawicielami organizacji pozarządowych i samorządów;
- obserwacja uczestnicząca – bezpośredni udział w życiu społeczności lokalnych, co pozwoli na głębsze zrozumienie ich wartości i przekonań;
- analiza materiałów archiwalnych, planów zagospodarowania przestrzennego, raportów z badań oraz innych dokumentów;
- organizacja warsztatów i grup fokusowych umożliwiających zebranie opinii i pomysłów mieszkańców na temat ochrony bocianów.

KORZYŚCI Z UCZESTNICTWA W POBYTACH STUDYJNYCH Z ZAKRESU NAUK SPOŁECZNYCH:

- zdobycie interdyscyplinarnej wiedzy – uczestnicy będą mieli okazję zapoznać się z różnymi perspektywami na zagadnienia związane z ochroną przyrody i wyważonym rozwojem;
- pogłębienie umiejętności badawczych, z możliwością zastosowania różnych metod badawczych w praktyce;
- wkład w ochronę przyrody – dzięki swojej pracy uczestnicy przyczynią się do opracowania skutecznych społecznych strategii ochrony bocianów i innych gatunków;
- budowanie sieci kontaktów z naukowcami, praktykami i przedstawicielami organizacji pozarządowych.

C. SZTUKA – CELE POBYTÓW STUDYJNYCH:

DOM BOCIANA W KRZESKU chce być jednocześnie przestrzenią refleksji i działania dla twórców z różnych dziedzin sztuki. Chodzić tu będzie w szczególności o:

- tworzenie sztuki inspirowanej przyrodą;
- budowanie świadomości ekologicznej poprzez współpracę ze społecznością lokalną, środowiskami szkolnymi, decydenckimi oraz mediami;

- udział w dialogu międzykulturowym (w oparciu o zasoby lokalne oraz bogactwo kultur krajów położonych na szlakach migracji bocianów);
- wspieranie animacji kulturalnej *in situ*, a także w miejscowościach partnerskich.

TEMATYKA POBYTÓW TWÓRCZYCH:

- symboliczne znaczenie bociana w różnych kulturach;
- współistnienie człowieka i przyrody;
- wyważony rozwój (świadome korzystanie z zasobów naturalnych);
- specyfika kultur krajów położonych na szlakach migracji bocianów.

FORMY TWÓRCZOŚCI:

- literatura, sztuki wizualne, teatr, muzyka, taniec.

EFEKTY POBYTÓW TWÓRCZYCH:

- dzieła sztuki, które będą prezentowane na wystawach, podczas innych wydarzeń kulturalnych i w publikacjach;
- wzmacnianie świadomości ekologicznej poprzez sztukę (impuls wywołujący emocję, refleksję, wrażliwość);
- rozwój dialogu międzykulturowego – dzieła inspirowane innymi kulturami wzmocnią wagę wzajemnego szacunku i zrozumienia.

3.2.4 PUBLIKACJE NAUKOWE I POPULARYZATORSKIE

DOM BOCIANA W KRZESKU będzie prowadzić działalność wydawniczą, publikując prace naukowe, popularyzatorskie i edukacyjne na temat ochrony bocianów i – szerzej – ochrony przyrody. Publikacje te będą dostępne szerokiemu gronu odbiorców, popularyzując wiedzę na temat ochrony przyrody, zdrowego trybu życia i wyważonego rozwoju.

W szczególności będą skierowane do:

- badaczy z zakresu biologii, zoologii, ekologii;
- pasjonatów „bird watching”, miłośników wycieczek, osób zainteresowanych zdrowym stylem życia, spędzaniem czasu na świeżym powietrzu itp.
- osób działających w obszarze edukacji przyrodniczej, ekologicznej, regionalnej;

- dzieci i młodzieży z różnych grup wiekowych, zarówno uczestniczących w zajęciach na miejscu, jak i poznających zagadnienia przyrodnicze w ramach programów szkolnych;
- rodziców chcących rozwijać wrażliwość na przyrodę zarówno u swoich dzieci, jak i w sobie.

Publikacje dostosują się treściami, formami oraz trybami dostępności, w tym dostępem na wolnej licencji, do różnych grup docelowych. Będą przygotowywane w wersji tradycyjnej, elektronicznej, baz danych internetowych, czy dokumentów do samodzielnego wydruku. W odniesieniu do dwóch pierwszych grup (badacze oraz pasjonaci) publikacje lub ich streszczenia będą opracowywane także w wersji anglojęzycznej. Wszelkie publikacje zachowają spójność programowo-wydawniczą, nad którą będzie czuwał zespół redakcyjny. Zespół ten będzie jednocześnie odpowiedzialny za spełnienie wymogów wysokiej wartości merytorycznej każdej publikacji, przejrzystości szaty graficznej oraz jej atrakcyjności. Tak ujęta działalność wydawnicza DOMU BOCIANA stanie się istotnym narzędziem w realizacji długofalowej misji placówki. Spełni ponadto walory promujące gminę Zbuczyn i szerzej region, jako obszar bogaty przyrodniczo i działający na rzecz wyważonego rozwoju.

3.2.5 INICJATYWY NA RZECZ WYWAŻONEGO ROZWOJU

Wyważony rozwój, „to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń” (Prawo ochrony środowiska, Dz.U.2001.62.627, art. 3 ust. 502).

Wyważony rozwój należy do fundamentów misji DOMU BOCIANA. Placówka będzie zarówno inicjować, jak również wspierać przedsięwzięcia łączące:

- komponent społeczny (to jest energie, które w DOMU BOCIANA znajdą przestrzeń integrującą i stymulującą na rzecz dobra wspólnego);
- innowacyjność technologiczną (w zakresie wchodzącym w działalność badawczą placówki);
- ochronę przyrody oraz edukację ekologiczną;
- odpowiedzialne planowanie przestrzenne gminy z poszanowaniem równowagi przyrodniczej.

3.2.6 WSPÓŁPRACA Z LOKALNOŚCIĄ

W założeniach programowych DOM BOCIANA W KRZESKU to nie tylko ośrodek badawczy i edukacyjny, ale również miejsce spotkań i inicjatyw otwartych na wszystkich zainteresowanych ochroną przyrody oraz integracją społeczną – rozmową, współdziałaniem, wypoczynkiem.

Koncepcja DOMU BOCIANA zakłada tym samym głęboką symbiozę placówki ze społecznością lokalną. Każda osoba powinna znaleźć tu możliwość aktywności, czy to realizując własne pomysły, czy to współdziałając z innymi. Aktywności mogą polegać np. na: prowadzeniu warsztatów, organizacji akcji na rzecz ochrony przyrody, przygotowaniu i prowadzeniu seansów filmowych, festynów, pikników rodzinnych, czy regeneracji sił na świeżym powietrzu, w przyjaznym otoczeniu DOMU BOCIANA.

Jednocześnie istotne jest, aby docenić wartość grup nieformalnych czy inicjatyw indywidualnych. *„Energii społecznych nie można skupić wyłącznie w organizacjach pozarządowych. Równie ważna, niezbędna, jest asocjacja, skrzyknięcie się, wspólne pomyślenie i działanie. Wiele osób nie chce przynależeć, ale może współdziałać” (J. Hausner).*

Tylko autentyczna współpraca z mieszkankami i mieszkańcami gminy Zbuczyn już na etapie przygotowawczym sprawi, że DOM BOCIANA W KRZESKU stanie się miejscem, w którym człowiek i przyroda będą żyli w harmonii, a wspólne działania staną się dowodem na to, że tylko razem możemy budować lepszą przyszłość dla nas i dla przyszłych pokoleń.

4. ADRESACI / ADRESATKI

Misja DOMU BOCIANA W KRZESKU skierowana jest w szczególności do takich kręgów, jak:

- mieszkańcy gminy Zbuczyn ze wszystkich grup wiekowych;
- placówki przedszkolne i szkolne z terenu gminy;
- organizacje pozarządowe, lokalni liderzy;
- grupy nieformalne.

4.2 GOŚCIE

- grupy przedszkolne, szkolne, młodzież uczestnicząca w ogniskach, koloniach, zielonych szkołach;
- rodziny;
- turyści indywidualni i grupowi.

4.3 PRZYRODOZNAWCY, SOCJOLODZY, ANTROPOLODZY

- naukowcy i specjaliści z ośrodków badawczych;
- przyrodnicy;
- ekolodzy;
- pasjonaci;
- organizacje pozarządowe z kraju i zagranicy.

4.4 NAUCZYCIELE, EDUKATORZY, TERAPEUCI

- nauczyciele szkół podstawowych i średnich z gminy i spoza niej;
- edukatorzy ekologiczni;
- grupy terapeutyczne;
- trenerzy psychologii rozwoju.

4.5 TWÓRCY Z DZIEDZINY LITERATURY, SZTUK WIZUALNYCH, TEATRU

4.6 DECYDENCI, W SZCZEGÓLNOŚCI SAMORZĄDOWCY

4.7 PRZEDSTAWICIELE MEDIÓW

5. ORGANIZACJA I MODEL ZARZĄDZANIA PLACÓWKĄ

5.1 FORMA PRAWNA I MODEL ZARZĄDZANIA

DOM BOCIANA W KRZESKU będzie funkcjonował jako przedsiębiorstwo społeczne – spółka non-profit, której głównym udziałowcem będzie gmina Zbuczyn. Taka forma prawna pozwoli na połączenie celów społecznych z działalnością gospodarczą, zapewniając stabilność finansową i możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych.

ARGUMENTY NA RZECZ SPÓŁKI NON-PROFIT:

- cele społeczne – priorytetem będzie ochrona przyrody, edukacja ekologiczna, integracja społeczna, dialog międzykulturowy. Forma spółki non-profit pozwoli skupić się na realizacji takich właśnie aspiracji, a nie na maksymalizacji zysku;

- zrównoważone finansowanie – dzięki działalności gospodarczej, takiej jak organizacja warsztatów, pobyty twórcze czy sprzedaż produktów ekologicznych, będzie można pozyskiwać środki na utrzymanie DOMU BOCIANA i realizację jego misji;
- współpraca z gminą Zbuczyn – zagwarantuje ona wsparcie instytucjonalne i pozwoli na lepszą integrację działań z lokalną społecznością;
- transparentność i otwartość – spółka non-profit jest zobowiązana do przestrzegania wysokich standardów transparentności i odpowiedzialności społecznej.

5.2 STRUKTURA ORGANIZACYJNA I ZESPÓŁ

Na płaszczyźnie organizacyjnej DOM BOCIANA W KRZESKU obejmie pięć obszarów działania:

- zarządzanie – osoba dyrektorska, która będzie odpowiedzialna za całokształt funkcjonowania ośrodka, oraz zespół zajmujący się kwestiami finansowymi, kadrowymi i administracyjnymi;
- przyroda – osoba koordynująca działania związane z ochroną środowiska naturalnego. Będzie zajmowała się monitorowaniem populacji bocianów, prowadzeniem badań naukowych, realizacją projektów chroniących przyrodę oraz współpracą z organizacjami partnerskimi w odnośnej dziedzinie;
- edukacja – osoba koordynująca działania edukacyjne i kulturotwórcze, odpowiedzialna za programy, formację edukatorów, prowadzenie zajęć oraz współpracę z organizacjami partnerskimi w odnośnej dziedzinie;
- działalność gospodarcza – osoba koordynująca odpowiedzialna za generowanie dochodów poprzez organizację wydarzeń, sprzedaż produktów ekologicznych i wynajem sal;
- promocja – osoba odpowiedzialna za prowadzenie dynamicznego oraz długofalowego marketingu misji i działalności DOMU BOCIANA.

W organizacji pracy DOMU BOCIANA zasadą będzie elastyczność oraz współpraca działów. Oznacza to, że wszystkie osoby będą znać i rozumieć misję DOMU BOCIANA. I w drugą stronę – wszystkie osoby będą znać i rozumieć podstawy finansowo-rozliczeniowe, funkcjonowanie logistyki DOMU, reguły poszukiwania funduszy, zasady promocji. Nie oznacza to, że wszyscy mają zajmować się wszystkim, oznacza to jedynie i aż, że księgowość znać będzie esencję programów naukowych, edukacyjnych i kulturowych, a edukatorzy będą znać podstawy rozliczeń i finansowego funkcjonowania placówki, logistycy zaś, rozumiejąc cel pobytów studyjnych, będą uważni na specyficzne potrzeby z tym związane itd. Takie zarządzanie wytworzy także wzajemny szacunek działów wobec siebie. Brak ducha współdziałania prowadzi zawsze do skostnienia organizacji.

Zespół DOMU BOCIANA będzie składał się z pracowników etatowych, z osób zatrudnionych na umowy cywilno – prawne tam, gdzie zajdzie taka konieczność, oraz z wolontariuszy, którzy będą mieli kluczowe znaczenie dla funkcjonowania ośrodka, umożliwiając realizację różnorodnych projektów i zwiększając zaangażowanie lokalnej społeczności.

5.3 WSPÓŁPRACA Z PARTNERAMI ZEWNĘTRZNYMI

DOM BOCIANA W KRZESKU będzie aktywnie współpracować z takimi partnerami, jak:

- lokalna społeczność – mieszkanki i mieszkańcy gminy, szkoły, przedszkola – w celu oddolnego i poszerzanego działania na rzecz ochrony przyrody;
- instytucje naukowe – w celu prowadzenia wspólnych badań i projektów;
- organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną przyrody i edukacją ekologiczną – w celu wymiany doświadczeń i realizacji wspólnych inicjatyw;
- przedsiębiorstwa podzielające wartości misji i działań DOMU BOCIANA – w celu pozyskiwania środków finansowych i realizacji wspólnych projektów.

5.4 KLUCZOWE ZAŁOŻENIA MODELU ZARZĄDZANIA

Zarządzanie DOMEM BOCIANA winno opierać się na następujących filarach:

- mądrze prowadzony zespół, z indywidualnym podejściem kierownictwa do wszystkich osób zaangażowanych w działalność; przejrzyste wymagania; dialogiczność; troska o zawodowy i ludzki postęp osób z zespołu, w tym wolontariuszy; dbałość o podnoszenie kompetencji we współpracy z partnerami zewnętrznymi;
- wyważony rozwój – połączenie celów społecznych z działalnością gospodarczą i celami strategicznymi gminy;
- współpraca – budowanie silnych relacji z partnerami;
- transparentność – otwartość na współpracę i dialog;
- elastyczność – dostosowanie struktury organizacyjnej do zmieniających się potrzeb;
- wolontariat – aktywne zaangażowanie wolontariuszy w realizację projektów.

6. SIEDZIBA I JEJ FUNKCJONALNOŚCI

6.1 LOKALIZACJA I CHARAKTERYSTYKA BUDYNKÓW

DOM BOCIANA W KRZESKU zlokalizowany będzie na działce gminnej o powierzchni pięciu i pół hektara, otoczonej drzewami. Na działce planuje się:

A. POSTAWIĆ TRZY BUDYNKI:

- budynek główny (funkcje: recepcyjna, wystawiennicza, edukacyjna, spotkaniowa, pow. ok. 800 m²);
- budynek naukowo-edukacyjny (funkcje: badawcza, naukowo – spotkaniowa, warsztatowo – edukacyjna, biurowa, magazynowa, pow. ok. 400 m²);
- budynek magazynowo – rezerwowo (ok. 100 m²), ale tylko na wypadek, gdyby w przyszłości pojawiły się potrzeby większe niż planuje się obecnie. Już teraz jednak należy zaplanować jego ewentualne umieszczenie na działce, aby zachować spójność całości.

Architektura budynków winna wyrażać symbolicznie ideę DOMU BOCIANA, zachowując prostotę. Tak pomyślany kompleks architektoniczny, wpisany w zieleń i ciszę, stanie się wizytówką gminy oraz miejscem wyjątkowym dla mieszkańców gminy, okolicznych miejscowości, jak grup zorganizowanych oraz turystów.

B. ZAGOSPODAROWAĆ OTOCZENIE BUDYNKÓW

Otoczenie to wypełnią: architektura mobilna dla spotkań w plenerze i kameralnych wydarzeń, ścieżki edukacji i sztuki, a także obszary doświadczania przyrody i ciszy. W ustronnym miejscu działki przetrzymywane będą kontuzjowane bociany.

6.3 OTOCZENIE – SZCZEGÓŁY:

Teren wokół budynków zostanie zagospodarowany w sposób, który wykorzysta wyjątkowe walory przyrodnicze miejsca, podkreśli związek z naturą i będzie sprzyjał edukacji ekologicznej. Znajdą się tu:

- przestrzeń wystawienniczo – edukacyjna na świeżym powietrzu, z elementami zadaszenia, zaprojektowana w sposób pozwalający na działania w trybie mobilnym, np. na elastyczne uruchamianie kina plenerowego;
- ogród sensoryczny / naturalny plac zabaw;

- azyl dla bocianów – wydzielone miejsce do czasowego przetrzymywania kontuzjowanych ptaków. Będą tu trafiać bociany porażone prądem, potrącone przez samochody, czy też wyrzucone z gniazd młode. Po okresie wstępnej rehabilitacji trafią na wolność lub zostaną przekazane do Azylu dla ptaków przy Warszawskim Ogrodzie Zoologicznym, gdzie zostaną wyleczone oraz przywrócone na wolność. Jednocześnie miejsce będzie pełniło funkcje informacyjno – edukacyjne;
- miejsca kontemplacji rozumiane jako odosobnione przestrzenie osadzone w przyrodzie, wyodrębnione przy pomocy roślinności lub drewna, kamienia itp.;
- architektura mobilna służąca indywidualnemu odpoczynkowi;
- miejsce piknikowe, wyposażone w ławki i stoły, użyteczne podczas spotkań i wypoczynku.

Ze względu na charakter misji DOMU BOCIANA W KRZESKU wyklucza się tworzenie infrastruktury gastronomicznej – hotelowej właściwej dla dużych przyjęć.

Otoczenie winno zawierać rozwiązania mobilne i modułowe, zaś na płaszczyźnie czasowej umożliwiać stopniowość, tak aby proces zagospodarowywania otoczenia mógł być finansowany etapowo.

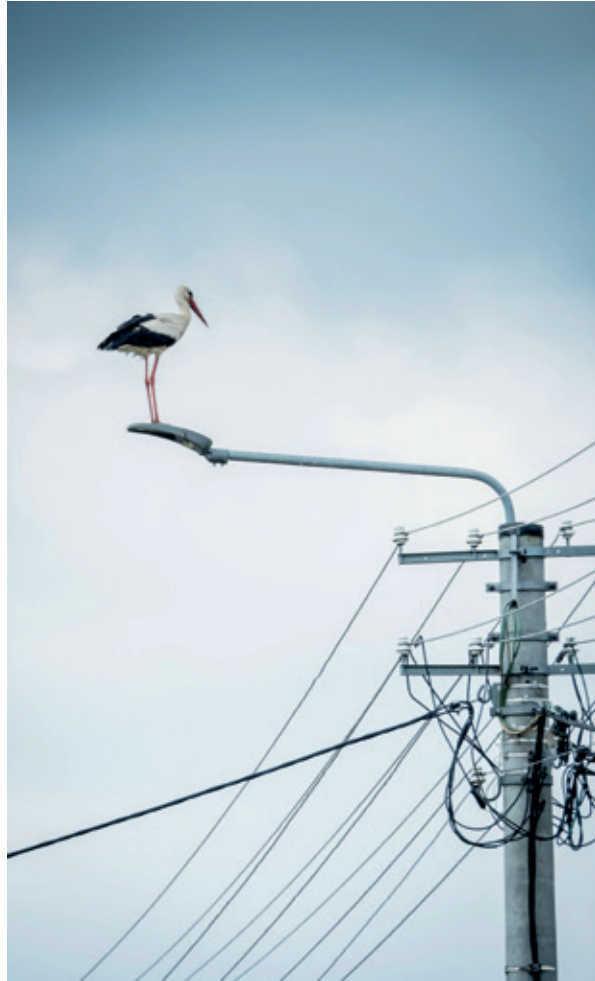
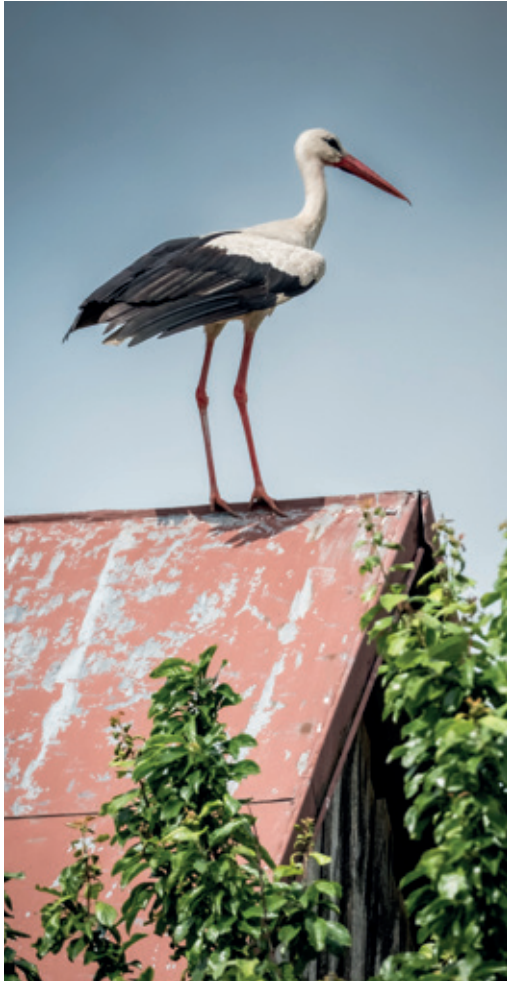
6.4 INFRASTRUKTURA

Projektowanie DOMU BOCIANA (budynku i otoczenia) zostanie oparte na zasadach proekologicznych stosowanych we współczesnej architekturze i budownictwie. Należą do nich:

- wykorzystanie naturalnych lub odnawialnych materiałów budowlanych;
- dążenie do minimalizacji emisji gazów cieplarnianych przy budowaniu i późniejszym funkcjonowaniu budynków;
- dążenie do samowystarczalności energetycznej dzięki zastosowaniu odnawialnych źródeł energii;
- ekologiczna gospodarka wodna – zbieranie i wykorzystywanie wody deszczowej;
- minimalizacja wytwarzania odpadów wszelkich, wykorzystania odpadów organicznych, recyklingu materiałów.

Siedziba DOMU BOCIANA zostanie wyposażona w nowoczesną infrastrukturę techniczną, która zapewni komfortowe warunki pracy, to jest:

- łącze internetowe, szybkie i stabilne, umożliwiające dostęp do informacji oraz prowadzenie zajęć online;
- system monitoringu zapewniający bezpieczeństwo budynku i otoczenia;

- energooszczędne, proekologiczne oświetlenie zewnętrzne, uwydatniające architekturę budynku i klimat otoczenia;
- parking umożliwiający przyjęcie co najmniej dwóch autokarów naraz.

Podsumowując – budynek i otoczenie DOMU BOCIANA zostaną zaprojektowane w sposób możliwie najbardziej proekologiczny, z przemyślaną organizacją przestrzeni oraz w integracji z naturą, stanowiąc przestrzeń przyjazną dla zwierząt i ludzi. Same w sobie będą też stanowić inspirujący punkt do prowadzenia edukacji ekologicznej.

Łącząc wielość funkcji (badawczych, edukacyjnych, twórczych, rekreacyjnych, estetycznych i społecznych) z architekturą symboliczną i proekologiczną, DOM BOCIANA W KRZESKU stanie się wyjątkowym punktem na mapie regionu.

7. PROMOCJA I MARKETING

7.1. IDENTYFIKACJA WIZUALNA I JEJ UMIEJSCOWIENIE

DOM BOCIANA W KRZESKU opracuje spójną identyfikację wizualną. Będzie widoczna zarówno w siedzibie, jak w plenerze, w tym na trasach dojazdowych, w materiałach promocyjnych, na portalu internetowym, czy w dokumentach.

7.2. STRATEGIE PROMOCJI I KOMUNIKACJI

Placówka będzie stosować różnorodne strategie promocji i komunikacji, wykorzystując media społecznościowe, strony internetowe, materiały drukowane oraz wydarzenia promocyjne. Celem będzie dotarcie do jak najszerszego grona odbiorców i promowanie misji oraz działalności DOMU BOCIANA.

7.3. WSPÓŁPRACA Z MEDIAMI

DOM BOCIANA W KRZESKU będzie aktywnie współpracować z mediami, od lokalnych po międzynarodowe, przedstawiając swoje działania i osiągnięcia oraz pracując nad zwiększaniem świadomości ekologicznej w społeczeństwie. Współpraca ta będzie obejmować zarówno media tradycyjne, jak i internetowe.

7.4. KAMPANIE SPOŁECZNE I EDUKACYJNE

Placówka będzie organizować kampanie społeczne i edukacyjne, aby promować ochronę bocianów, wyważony rozwój oraz edukację ekologiczną i międzykulturową. Kampanie te będą skierowane do różnych grup społecznych.

7.5. SKALE PROMOCJI

DOM BOCIANA W KRZESKU będzie promować swoje działania na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym, nawiązując współpracę z różnorodnymi podmiotami. Promocja ta będzie obejmować różnorodność form, jak uczestnictwo w międzynarodowych konferencjach, targach, czy festiwalach.

8. MODEL FINANSOWANIA I SPOSOBY POZYSKIWANIA FUNDUSZY

Finansowanie działalności DOMU BOCIANA W KRZESKU będzie opierać się na różnorodnych źródłach, w tym funduszach publicznych, prywatnych darowiznach, grantach oraz projektach współfinansowanych przez organizacje krajowe i międzynarodowe. Ważne będzie również nawiązywanie partnerstw z firmami podatnymi na wspieranie działalności DOMU poprzez sponsoring i współpracę.

Osobnym źródłem przychodów będzie sprzedaż usług własnych oraz produktów pamiątkowych, w tym dizajnerskich. Istotne w tym przypadku będzie zastosowanie szerokiego horyzontu inspiracji (wielości skojarzeń, pól eksploatacyjnych oraz typów odbiorców, do czego tematyka DOMU BOCIANA W KRZESKU wybitnie inspirowa) oraz rzeczowa eksploracja rynku.

9. PLAN DŁUGOTERMINOWY

9.1. WIZJA ROZWOJU DOMU BOCIANA W KRZESKU NA NAJBLIŻSZĄ DEKADĘ

Wizja ta obejmuje rozbudowę infrastruktury, utrzymanie i rozwój sprawdzonych programów edukacyjnych i badawczych, pogłębianie współpracy międzynarodowej oraz stałe zwiększanie świadomości ekologicznej wśród lokalnej społeczności i odwiedzających. Długoterminowy rozwój będzie oparty na analizie potrzeb i możliwości.

9.2. CELE STRATEGICZNE I ICH REALIZACJA

Cele strategiczne DOMU BOCIANA W KRZESKU obejmują rozwój badań naukowych, edukacji ekologicznej, promocji wyważonego rozwoju oraz budowanie trwałych partnerstw z lokalnymi i międzynarodowymi organizacjami. Realizacja tych celów będzie monitorowana i dostosowywana do zmieniających się warunków.

9.3. MONITOROWANIE I EWALUACJA DZIAŁAŃ DOMU BOCIANA W KRZESKU

DOM BOCIANA W KRZESKU będzie prowadzić regularny monitoring i ewaluację swoich działań, aby zapewnić im skuteczność i zgodność z misją oraz celami strategicznymi. Ewaluacja będzie obejmować zarówno aspekty finansowe, jak i merytoryczne. Zakłada się równocześnie konsultacje z niezależnymi ekspertami, aby wyostrzyć spojrzenie diagnostyczne i analityczne na pracę placówki.

9.4. ROZBUDOWA LUB ADAPTACJA NOWYCH PRZESTRZENI

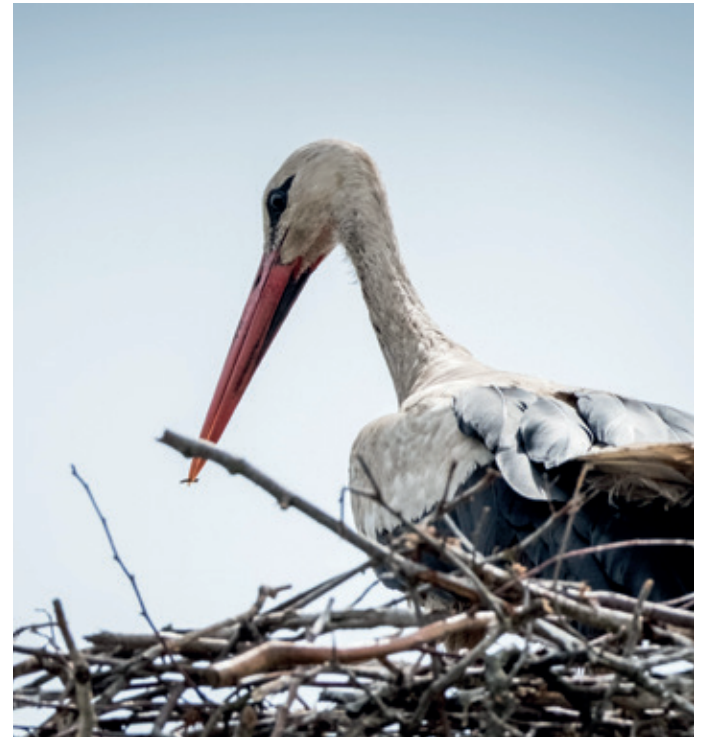
Aby sprostać rosnącym potrzebom edukacyjnym i badawczym, a także zapewnić optymalne warunki do realizacji swojej misji, DOM BOCIANA W KRZESKU nie będzie wykluczał możliwości rozbudowy lub adaptacji nowych przestrzeni. Ponieważ jednak lepsze bywa wrogiem dobrego, analiza sytuacji będzie zawsze brać pod uwagę fakt, iż podstawową powinnością placówki jest przede wszystkim tworzenie i utrzymywanie wysokiego poziomu oferty, niezależnie od skali. Zbyt łatwo się poszerza, zbyt rzadko się pogłębia. Paradoksalnie procesy ekspansji mogą zachwiać jakością oferty, strata jest wtedy podwójna. Dlatego żelazną zasadą przy rozważaniu opcji ekspansji będzie wielostronna i roztropna ocena sytuacji oraz ocena wyzwań, jakie stawiają nowe trendy czy okoliczności.

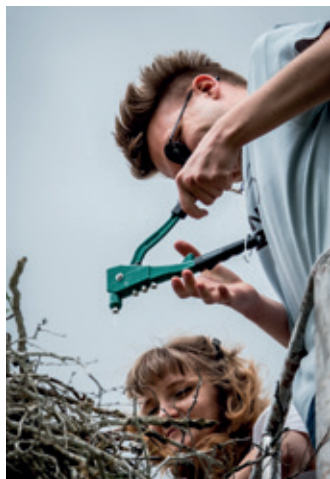
10. KLUCZOWE WNIOSKI

Koncepcja DOMU BOCIANA W KRZESKU – Centrum Wiedzy i Doświadczenia stwarza gminie Zbuczyn unikalną szansę do tego, aby:

- podjąć w oryginalny sposób wyzwanie współczesności oraz wprowadzić je w różnorodne obiegi: naukowe, edukacyjne, społeczne, kulturowe;
- odegrać ważną rolę w promowaniu ochrony bocianów, edukacji ekologicznej i międzykulturowej oraz wyważonego rozwoju;
- poszerzać pole kształtowania się postaw obywatelskich;
- stworzyć podwaliny pod lokalne, atrakcyjne „trzecie miejsce” (Ray Oldenburg);
- dać promienny przykład otwartości na współpracę różnych podmiotów;
- dowieść, że jej lokalna inicjatywa zawiera jednocześnie ogromny ładunek uniwersalności i potrafi oddziaływać poza granicami gminy, powiatu, kraju.

Siłą napędową projektu jest zespolenie mocnych wartości – wyjątkowego środowiska przyrodniczego gminy Zbuczyn, zaangażowania lokalnego samorządu, oddolnych energii społecznych oraz nieformalnych partnerstw osób o różnych kompetencjach (także osób z zewnątrz) wspierających projekt. Właśnie to zespolenie wytworzyło oryginalną wizję DOMU BOCIANA, co daje na przyszłość gwarancję rzetelności i konsekwencji w działaniu.

www.zbuczyn.eu

www.grupaekologiczna.org.pl

DOM BOCIANA W KRZESKU

CENTRUM WIEDZY I DOŚWIADCZANIA

REDAKCJA: dr Antoni Bartosz

WSPÓŁPRACA: Jacek Gralczyk, dr Ireneusz Kaługa,
Hubert Pasiak, Iwona Zdziechowska

KOREKTA: Nina Gralczyk

ZDJĘCIA: Antoni Bartosz, Ireneusz Kaługa, Paweł Ślusarczyk

PROJEKT: Bez szablonu | Renata Orzeszek

DRUK: Kozak Druk

WYDAWCA: Gmina Zbuczyn

2025

